

Armsad Birmasõbrad ja Herencia kodulehe lugejad! ☺

Läbi aegade on kogu aeg meie kasvanduse poole pöördunud küsimustega, et kas saaks aretuses Teie isast kasutada?

Hmmm... Olen põhimõtteliselt seda meelt, et üks õige kasvataja kasvatab endale ise isase või vähemalt ekspordib selliste võimekate omadustega kiisupoisi sisse mõnest mainekast kasvandusest... Kuid loomulikult on igas küsimuses ju alati ka erandeid. Eriti, kui küsijaks on mõne tibatillukese kasvanduse omanik, ühe emase kassi omanik või lihtsalt hea sõber, kellele on väga raske ei öelda... Seega ongi tulnud mõnikord oma põhimõtteid ümber vaadata ja aeg-ajalt kellelegi ka vastu tulla...

Milline on üks korralik aretusisane?!? Nii palju kui on erinevaid kasvatajaid on tõenäoliselt ka erinevaid arvamusi... Kuid minu jaoks hea aretusisane on kindlasti terve, hea tüübiga, väärika pedigreega (sugupuuga) ning kindlasti võrratu iseloomuga Birmapoiss. Enamasti polegi väga kerge sellist isendit leida... Kuid kohe kui on olemas kaunis isane – leidub alati ka soovijaid, kes tahaksid antud isendit mõne oma emase kiisuga paari panna... :D

Mida siis isase omanikuna teha? Kas jääda endale kindlaks ja kõigile ei öelda? Jah, niiviisi talitades saad kiiresti kadeda inimese maine osaliseks, kes midagi head ja ilusat teistega jagada ei soovi... Samas – kui püüad olla vastutulelik ja oma kaunist kiisupoissi heade sõprade ja kasvatajatega jagada, muutud koheselt „kergema järgu kurjategijaks“, sest kui palju siis ühel isasel ikka järeltulijaid olla võib???

Tõde on kindlasti kuskil kahe äärmuse vahel ja nii oleme meiegi otsustanud, et aeg-ajalt püüame ka mõnele heale sõbrale vastu tulla ja võimaluse korral siis olemasolevat isast (isaseid!?) ka mõnes teises aretusprogrammis kasutada. ☺

See omakorda ajendas mind siis ka kõiki omalt poolt tekkivaid mõtteid, kõhkclusi ja kahtlusi kirja panema...

Kõigepealt sooviksin kindlasti mainida, et minu, kui Herencia kasvanduse omaniku põhimõte pole kunagi olnud aretusisase teenust pakkuda!!! Kui meie kasvanduses on olemas isane kass (või isased kassid), siis on nad koju jäänud kas lihtsalt nende võrratu iseloomu tõttu või tõepoolest silmas pidades meie tulevase aretusplaane. Seega – mida vähem õnnestub oma kasvanduse isast välja laenutada ja teistega jagada – seda parem meile. Ilmaski ei hakka ma teadlikult aretusisase teenust pakkuma ja see ei saa meie kasvanduse eesmärgiks omaette. ☺ Kuid, juhul kui oleme nõus kellegagi koostööd tegema, siis selleks on kindlasti palju ka meiepoolseid tingimusi ja eeldusi...

- 1) Kõigepealt peab meie poole pöörduv kasvataja (või ka emase kassi omanik) omama kasvandust.
- 2) Emane kass peab olema vähemalt 1-aasta vanune ja osalenud mõnel näitusel ning saanud sealt aretuseks vajaliku hinde (hinded).
- 3) Kindlasti peaksid emasel kassil olema tehtud vajalikud terviseuuringud - määratud veregrupp, tehtud FIV/FeLV testid enne paaritust (kuldreegel on selline, et emasel kassil tehakse FIV/FeLV test enne iga uut paaritust või erineva isase külastust, isasel kassil 1 x aastas), samuti oleks teretulnud PKD või HCM/RCM uuringute läbimine (ei ole alati ilmtingimata kohustuslik). Ja loomulikult ei teeks paha ka klamüüdia või herpesviiruse vastased eelnevad testid.

Kuna ka isasele kassile on väga palju nõudmisi (erinevad terviseuuringud, näitusekarjäär ja kõik muud paaritusega kaasnevad sekeldused ning kulutused – näit. kasside transport paarituse käigus, toit, puhas liivakast jms. iseenesest mõistetav...), siis see omakorda paneb mõtlema, et paaritamine kui selline peab muutuma hinnalisemaks kui on olnud seda seni. Eestlased on seni elanud soomlaste hinnakirja alusel, mille puhul õnnestunud paarituse tulemusena sündinud ühe kassipoja hinnaks on 100-150€. Samas oleme loomulikult teadlikud ka meie idanaabrite pool valitsevast hinnakirjast, mille puhul ühe õnnestunud paarituse hinnaks on 800€ või pesakonna parim kassipoeg.

Arvestades isasele kassile langevaid suuri nõudmisi ja teades laialt levinud arvamust, et kõik probleemid ja halvad omadused kassipoegadel tulevad ju tavaliselt isalt kaasa ja kõik kiisukeste parimad omadused tavaliselt emalt :DDD (loomulikult on tõde see, et kassipojad võivad minna nii emapoolsesse suguvõsasse kui ka isapoolsesse suguvõsasse, ehk siis kõik, kes geneetikaga vähegi tutvust teinud, mõistavad seda niigi).

Hiljaaegu tuli arutluseks just ühe kasvatajaga juhtum isase kassi peitmunandilisusest (näide ei pärine Eestist!). Jällegi laialt levinud väide, et selline probleem tuleneb isaliini pidi on täiesti alusetu. Seda enam, et sellise diagnoosi olemasolu korral ühtki isast kassi aretuses ei tohi kasutadaagi.!!! Peitmunandilisus võib kassipojal tekkida täiesti ilma päriliku eelsoodumusega. Ja samas võib selline probleem ilmnedagi ka emase kassi sugupuust (kui näiteks kassiema vendadest või onudest keegi on säärast probleemi omanud). Loomulikult pole sellist vanemat sugulast aretuses kasutatud, kuid piisab täiesti, et mõnes emapoolse suguvõsa varasemas pesakonnas on sellise probleemiga kiisupoiss olnud.

Hoopis olulisem hilisemast jagelemisest, et kust poolt suguvõsast mingi probleem tuleb on minu meelest olla teadlik, et kasside kasvatamine on alati teatud riskidega seotud. Ja kes kardab suurt vastutust ning probleeme – peaks nii ehk naa endale valima mõne lihtsama ning riskivabama hobi või tegevuse. Kus on mängus geneetika, seal ei saa meie tingimusi, soove ja oma tahtmist rakendada vaid peame olema valmis ka looduse vingerpussideks.

Kasvataja elukutse nõuab karmi ja vastupidavat loomust kuid samas ka suurt armastust ning tahet oma väljavalitud tõugu arendada ja paremaks muuta. Sest kõik kasvatajad ju tegutsevadki selle nimel. Ja tihtipeale headel visionääridel see ka suurepäraselt õnnestub!

☺ Sest ega kassikasvatades pole ainult probleemid – väga sageli hüppame rõõmust, kui taaskord mõne kauge esiema-esiisa imeline geen välja lööb ja saame mõne üliväga supertäiusliku kiisukese! ☺ ☺ ☺ Oi, kui õnnelikud me siis oleme! ☺ Ja nende hetkede nimel me ju kasse kasvatamegi. Kuid seejuures ei saa kunagi unustada aretusega kaasnevat ohtusid. Sest aeg-ajalt kahe isendi koostoimel või koostööst löövad välja ka mõned soovimatud omadused. Ja sel juhul pole õige otsida süüdlasi, et miks see juhtus ja kelle poolt need omadused pärit on, vaid olukorda konstruktiivselt analüüsida.

Paaritusega seoses võib ilmnedagi veel igasuguseid erinevaid olukordi, probleeme ja ebameeldivusi. Igasuguste võõraste kasside sisserändel tegutseva kasvanduse territooriumile võivad alati olla ebameeldivad tagajärjed. Kõik me teame, et täiesti tervena näivad kassid kannavad endaga kaasas tegelikult väga paljusid erinevaid võimalikke terviseriske, mis stressirohkes situatsioonis kergesti mõne haiguse näol avalduda võivad. Ja paaritamine kindlasti on selline olukord (täpselt nagu koduvahetus, näitustel käimine, reisimine, omaniku muutus jne). Küll ja küll on olnud juhuseid, et mõnest paarist ei saagi paari... Kas siis emane ehk isase kassi juurde minekust niivõrd, et jooksuparas kaob sootuks või ei aktsepteeri meie poolt valitud paar üksteist. Mainiksin veelkord, et loodus on loodus ja inimene küll teeb plaane, aga peab ka arvestama, et teps mitte alati need ei kanna vilja. Ega sellisel juhul polegi muud ning targemat teha kui korra uuesti proovida ja kui ka teisel korral tulemusi pole, siis omadest kogemustest lähtuvalt ütleksin, et üldiselt pole mõtet rohkem ka üritada... Me ei saa kahte kassi ju lõputult loksutada ja edasi-tagasi sõidutada... Vahest küll aitab, kui isane kass viia emase kassi juurde (emane tunneb end siis ehk vabamalt), kuid see võib jällegi isase kassi teovõimet pärssida. Ka ei saa sellist olukorda ühegi isase omanikule peale suruda (liiatigi, kui emase kassi kodus on teisi emaseid kasse vms.), veel vähem nõuda. Sest üldlevinud on ikkagi olukord, et emane kiisu tuuakse isase juurde. ☺

Ühesõnaga – paaritamine võib olla imelihtne, õnnestuda ühe korraga ja anda igati meeldiva ning positiivse tulemuse kauni kiisupesakonna näol. Kuid tihtipeale võib vett ja vilet näha, enne pisikiisude sündi... Ja kõik see on suur sekeldus nii emase kui ka isase kassi omanikule, kassidest endist rääkimata... Seega usun, et iga kasvataja mõtleb enne pikalt, kas ta ikka tahab ja viitsib seda kõike läbi teha?!?

Seetõttu võtame me ka edaspidi alati mõttepausi, kui vastame küsimusele – kas me oleme oma isast nõus kellelegi välja andma?!? See sõltub siin lahti kirjutatud asjadele lisaks veel väga mitmetest aspektidest, enne, kui vastame kas ei või jaa...

Aga kindel on see, et oleme enda kasvanduse tarbeks välja töötanud ka aretusisase teenuse kasutamise hinnakirja. Siiani on eestimaiseks trendiks ikkagi „võimalikult odava isase kuskilt leidmine“ (ei käi kindlasti kõigi siin tegutsevate kasvatajate kohta!). Meie sellist suhtumist ei poolda. Liiatigi tuleb arvestada, et Eestis on Birmasid juba üsna palju ja alati ka mõelda, et mida antud paar Birmade aretusele ning kasvatusese juurde võiks anda?!? Mitte ainult üht kassipesakonda, sellisest vastusest üksnes ei piisa...

Seega:

Kui oleme mõnele kasvatajale oma jah sõna andnud, siis palume arvestada ka meiepoolsete hindadega... Need ei ole kindlasti nii leebed kui Soomemaal (kuid sealseid kassipoegade hinnad pole vastavuses Euroopa ning Skandinaavia standarditega, liiatigi ei pea soomlased aretuskassidega eelnevalt näituselavasid vallutama). Kuid pole ehk ka kohe nii karmid, kui meie idanaabritel. Kuid üks igauks teeb alljärgnevast omad järeldused... ☺

Juhul, kui oleme mõnele kassiomanikule andnud lubaduse meie kasvanduses oleva isase kassiga paaritamiseks, siis omalt poolt saame tagada, et isasele kassile on tehtud veregrupi määramine, FIV/FeLV testid ja hetkel ka PKD testid.

Vähemalt Champion'i tiitliga isase kassi paaritamisatas oleks – 250€ iga sündinud ja vähemalt 5-ndaks elunädalaks hea tervise juures oleva kassipoja eest. Hind ei sõltu kassipoja kvaliteedist, soost ega muudest paarituslepingust sätestatud tingimustest.

Grand International Championi & Supreme Championi tiitliga isaste puhul on iga sündiva kiisukese hinnaks 300€ (jällegi arvestades kiisukeste 5-nda elunädala seisuga).

Paaritamine toimub isase kassi kodus, kokkulepitud ajal. Esimese paaritamise ebaõnnestumise korral võime proovida korduspaaritust. Maksimaalselt üle kahe paarituse ei pea me mõistlikuks ja kui ka teine paaritus ei õnnestu, siis tuleks lihtsalt leppida loodusliku valiku põhimõttega, et kõik plaanid alati ei õnnestugi. Ebaõnnestunud paarituse eest kindlasti tasu ei ole ja mitte elujõulisena sündinud pisikiisude puhul samuti mitte...

Kuid loodame, et selliseid asju ka ei juhtu. ☺

Kui peaks ilmne, et emase kassi tulekuga isase kassi juurde kaasneb mingisugune viiruse- või nakkuseoht meie isasele kassile (või miks mitte ka kogu kasvanduse kassidele!), siis on võimalik paaritusest keelduda. Juhul, kui isane kass peaks paarituse käigus saama emaselt kassilt mõne nakkushaiguse, siis on võimalik emase kassi omanikult sisse nõuda kõik ravikulud. Kui saadud nakkus välistab antud isase kassi hilisemat kasutamist aretuses, siis kaasneb tekkinud olukorraga emase kassi omanikule trahv 500-1200€ väärtuses.

Need oleks kõik need punktid, mida iga kasvataja peaks arvestama ja oma peas läbi kaaluma enne võimaliku paaritamissoovi avaldamist. Olen alati seda meelt, et küsija suu pihta ei lööda. Kuid alati peab valmis olema ka eitavaks vastuseks... ☺

Usun, et need on mõtted, mis mul juba ammu keelel ja meelel on olnud, kuid pole olnud piisavalt aega ja ehk ka mitte paslik hetk veel nende paberile panekuks... Kuid viimaks ometi oleme jälle ühe uuenduse turule toonud... ☺

Meeldivat koostööd soovides! ☺

Maaris Paukson

23. oktoober 2014